

Deel 1
BODEM

Deel 2
VOER

Deel 3
KOE

Deel 4
MEST

Deel 5
SLOT

Resultaten project Duurzaam bodembeheer Utrecht-West

VOORWOORD

Succesvol kringloopboeren klinkt leuk maar het daadwerkelijk toepassen en weten of je op de juiste weg bent is lastig. Het is slim om te beginnen met een plan waarin je helder maakt wat je precies wilt bereiken, immers je stapt ook niet in de auto zonder een bestemming. Bijvoorbeeld de fosfaatbenutting met 10% verbeteren. Bedenk de acties die nodig zijn (de fosfaatgehalten in het krachtvoer verlagen). Vervolgens ga je je plan uitvoeren. Deze methode staat beter bekend als 'Plan>Do>Check>Act'. Het is echter niet zinvol om het wiel opnieuw uit te vinden maar maak gebruik van kennis van collega's en experts in de omgeving. Een deel van deze kennis gaan we via deze serie nieuwsbrieven aanreiken, waarbij we naast een analyse van cijfers ook met veel praktische tips komen. Elke nieuwsbrief heeft een ander hoofdthema met daaraan gekoppeld een workshop die te volgen is, we beginnen bij de bodem.

Praktische tips

- De tijd voor het verbeteren van het grasland is nu aangebroken
- Het verbeteren van de bodem door middel van bekalken bij een PH onder de 5,5 in het najaar zorgt ervoor dat de aanwezige mineralen in de komende jaren beter vrij komen. Verder komt het de bodemstructuur ten goede.
- Het doorzaaien van percelen met een te laag aandeel goede grassen of een open zode kan goed in het najaar!
- Als het land niet goed berijdbaar is blijf dan in het najaar met uw machines van het land om de bodemstructuur te sparen, geduld is een schone zaak!
- Om het onkruid effectief te bestrijden is het zaak te spuiten bij een neerwaartse sapstroom (Najaar), dit geeft de beste werking.
- Maak een meerjarenplan rondom onkruidbestrijding, doorzaaien en bekalken. Dit gebeurt te vaak eenmalig waardoor de kwaliteit van het grasland slechts tijdelijk verbeterd!

Over de cijfers West Utrecht algemeen:

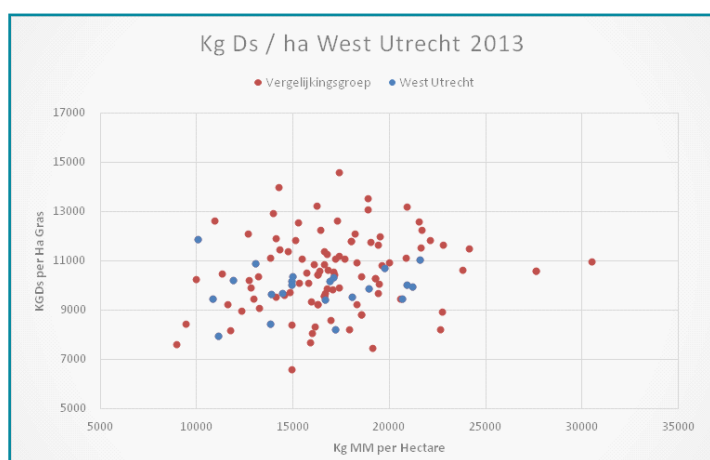
In het project Duurzaam Bodem Beheer Utrecht West doen 3 studiegroepen mee. Zij hebben in 2012 en 2013 de kringloopwijzer ingevuld en besproken in de bijeenkomsten. Aan het begin van het project hebben 30 bedrijven de cijfers ingeleverd, afgelopen jaar 26. Het gemiddelde bedrijf bestaat in 2013 uit 632.160 kg melk en heeft 16.744 kg meetmelk per hectare. De meetmelkproductie per koe is 8.212 kg. Ten op zichte van 2012 zijn de bedrijven bijna 28.000 kg gegroeid en ruim 1.000 kg intensiever geworden. Daarnaast is de melkproductie per koe met ruim 50 kg meetmelk gestegen.

In 2013 hadden de 26 bedrijven gemiddeld een ureum van 23 en 5,7 stuks jongvee per 10 melkkoeien. Het gemiddelde bedrijfsspecifieke voordeel in kg stikstof is 601 kg en 353 kg fosfaat. Het krachtvoerbruik per 100 kg melk lag in 2013 op 27 kg.

Over de cijfers West Utrecht bodem:

Uit de ontvangen kringloopwijzers van 2013, blijkt een droge stof opbrengst per ha gras van 9.916 kg. Dit is flink lager dan in 2012. In 2012 waren de grasopbrengsten namelijk 11.087 kg DS per hectare. De mais opbrengsten zijn in 2013 14.541 kg DS per hectare, welke in 2012 15.430 kg DS per hectare was.

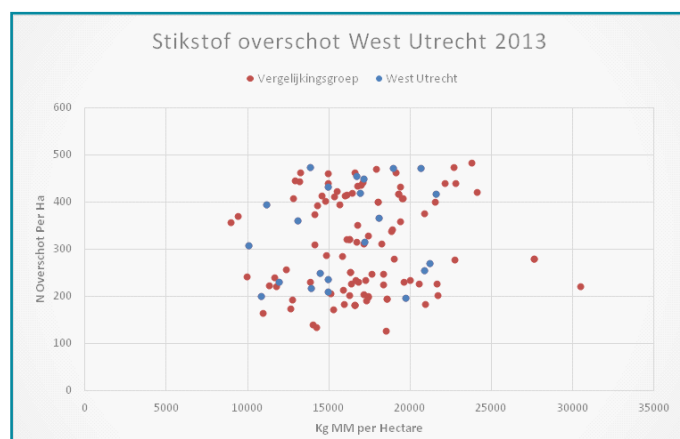
In de onderstaande grafieken zijn, respectievelijk, de droge stof opbrengst (Kg DS Per Hectare), het stikstof overschot (Kg N Per Hectare) en het fosfaat overschot (Kg P₂O₅ Per Hectare) van grasland uitgezet tegen de Intensiteit van de bedrijven (Kg Meetmelk Per Hectare). Hierin is een vergelijking gemaakt tussen de bedrijven uit het project Utrecht West en een vergelijkingsgroep van 120 bedrijven uit hetzelfde gebied.

Grafiek 1. Kg DS/ha West Utrecht

In de bovenstaande grafiek is te zien dat er een behoorlijke spreiding is qua DS opbrengst van het grasland. Dit loopt binnen het project West Utrecht uiteen van 8.000 kg DS tot 12.000 kg DS.

In de vergelijkingsgroep is een grotere spreiding te zien, deze loopt van bijna 7.000 kg DS tot bijna 15.000 kg DS per hectare.

Grafiek 2. Stikstof overschot West Utrecht

In de bovenstaande grafiek is te zien dat de spreiding tussen de bedrijven van het project Utrecht West loopt van 200 tot 500 kg stikstof per hectare. De vergelijkingsgroep heeft een nog iets grotere spreiding, daarvan zijn een aantal bedrijven in staat het stikstof overschot onder de 200 kg per hectare te houden.

De berekende stikstof overschot komt in 2013 uit op gemiddeld 335 kg per hectare en voor fosfaat op 14,3 kg per hectare. Ten op zichte van 2012 zijn de bedrijfsoverschotten voor stikstof en fosfaat flink hoger. Want in 2012 bedroeg het overschot van stikstof 209 kg (in 2013, is onder andere mineralisatie meegenomen in het overschot en dit zorgt voor hele hoge getallen bij veen) per hectare en 4.5 kg fosfaat per hectare.

De benuttingen zijn met deze hogere overschotten voor stikstof en fosfaat ook lager. Hierbij spelen de lagere droge stof opbrengsten voor gras en mais in 2013 een grote rol. Dit is ook goed terug te zien in het percentage eigen VEM, eiwit en fosfaat wat geogst is. Voor eiwit is dit percentage uit eigen ruwvoer 1% gedaald ten op zichte van 2012, van 65% in 2012 naar 64% in 2013. Voor fosfaat en VEM is dit percentage 8% gezakt. Van 66% in 2012 naar 58% in 2013 voor fosfaat en van 65% in 2012 naar 57% in 2013 voor VEM. De berekende fosfaat onttrekking (de BEP), is in 2013 ook flink gedaald naar 77,2 kg ten op zichte van de forfaitaire norm van 92 kg.

Reflectie op Kringloopcijfers

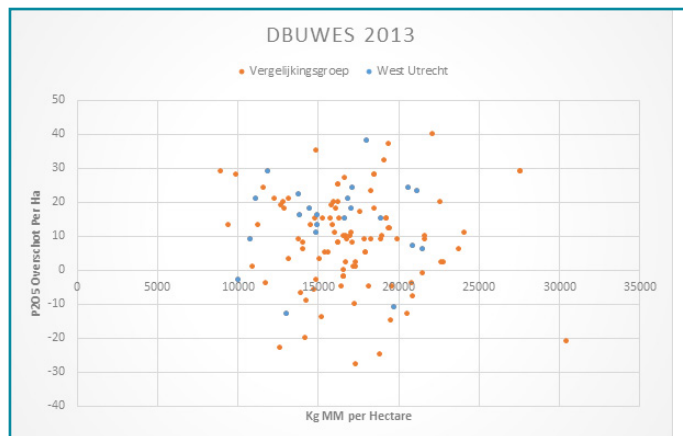
door Barend Meerkerk, PPP-Agro Advies

Nu we alle kringloopcijfers op een rij hebben staan, valt in ieder geval één ding op; de grote spreiding in de uitkomsten bij vrijwel elk (ken) getal wat je maar neemt. En waar de één goed is in het realiseren van een scherpe veebalans, heeft een ander juist weer een prima bodemoverschot.

Als begeleider kijk je daar al niet vreemd meer van op, vanuit je ervaring weet je dat in de eerste jaren dat mensen met een nieuw onderwerp aan de slag gaat de spreiding erg groot is, en na verloop van tijd kleiner wordt. De kennismaking met kringlooplandbouw is nu geweest. Het is nu tijd om de verschillen te verklaren, en door het gericht nemen van maatregelen vooral de minder goede uitkomsten in de kringlopen te verbeteren, en de goede resultaten vast te houden of nog te verbeteren. Met name bij de bemesting en ruwvoerteelt is er nog veel te winnen, zowel in efficiëntieverbetering als ook in saldo.

Lastig bij het verbeteren is dat in een kringloop ook alles weer in elkaar grijpt. Als je op de ene plek iets aanpakt, heeft dat effect op de volgende schakel(s) in de kringloop. Pas als dat verband begrepen en ingezien wordt, merken we dat de resultaten echt gaan verbeteren. Dus: verdiep u in de Kringloop en **“Ga Spitten naar antwoorden!”**

Grafiek 3. Fosfaat overschot West Utrecht

In de bovenstaande grafiek is te zien dat de spreiding tussen de bedrijven van het project Utrecht West loopt van -28 tot 93 kg fosfaat per hectare. De vergelijkingsgroep heeft een kleinere spreiding, deze loopt van -13 tot 38 kg fosfaat per hectare.

Concluderend: 2013, is een zeer moeizaam jaar geweest wat betreft opbrengsten, met een laat voorjaar en een droge zomer. Hierdoor waren de omstandigheden voor ruwvoerwinning niet optimaal. Dit resulteert in de kringloopwijzer tot hogere overschotten, lagere benuttingen en lagere droge stof opbrengsten per hectare ten opzichte van 2012.

WORKSHOP

Spitten naar antwoorden

Op **maandag 22 september** wordt er een ochtendworkshop (10:00 tot 12:00 uur) georganiseerd op het bedrijf van Sjaak de Roos. Op een interactieve manier gaat Nick van Eekeren, bodemdeskundige bij het Louis Bolk Instituut, laten zien dat voor antwoorden vooral even gespit moet worden.

Aan de hand van de BodemConditieScore zal er in het veld een beoordeling worden gegeven van de bodem. Daarnaast wordt iedereen verzocht om zelf bodem- EN kuilanalyses mee te nemen, want ook hier valt veel van te leren!

De ochtend zal vooral van praktische aard zijn, schone schoenen/laarzen en kleding passend bij het weer is aanbevolen.

Iedereen is om **10:00 uur** van harte welkom aan de **Oosteinde 66 te Waarder**. In verband met het beperkt aantal plaatsen (20 pers.) kan men zich opgeven bij Erik Smale (erik@boerenverstand.org).

Bijeenkomst kringloopgroep

Het praktijknetwerk 'Goed bodembeheer op veen boert beter' heeft een checklist gemaakt om de bodemkwaliteit te beoordelen en maatregelen voor verbetering van bodemkwaliteit op veengrond te benoemen. Deze checklist is opgenomen in de brochure Maatregelen voor duurzaam bodembeheer op veen (op pagina 18) en is gepresenteerd op de veenweiden vakdag op VIC Zegveld

Veehouders in het veenweidegebied hadden het gevoel, dat er ten opzichte van zand en klei, te weinig aandacht in het onderzoek is voor de bodemkwaliteit op veen. In het daarop volgende zoekproces naar maatregelen om de bodemkwaliteit te verbeteren is gewerkt vanuit de 6 elementen die bodemkwaliteit bepalen, en niet los van elkaar kunnen worden gezien: organische stof, bodemchemie, bodemleven, bodemstructuur, waterhuishouding en beworteling. Deze 6 elementen vormen ook de rode draad in de brochure en de checklist. Interessant daarbij is dat de checklist niet alleen naar de bodemuitslagen kijkt om de bemestingstoestand van bijvoorbeeld Fosfaat en Kali te bepalen maar daarvoor juist uitgaat van de kuiluitslagen. De kuiluitslagen geven immers een betere indicatie van wat de plant werkelijk heeft opgenomen. Deze brochure is een must voor veehouders op veen die concreet aan de slag willen om de bodemkwaliteit op veen te verbeteren.

De brochure is te bestellen bij het Louis Bolk Instituut of gratis te downloaden op de website van Louis Bolk onder de volgende link: <http://www.louisbolk.org/downloads/2904.pdf>

In de media

Boeren in West wil Proeftuin Veenweiden

Om de ammoniakemissie in de westelijke veenweiden te verminderen en stikstof beter te benutten, wil LTO Noord de Proeftuin Veenweiden opzetten.

Deze proeftuin moet praktische oplossingen bieden aan veehouders. LTO Noord Utrecht, Noord- en Zuid-Holland hebben inmiddels hiervoor een samenwerkingsverband opgezet met het Veenweiden Innovatiecentrum (VIC), Wageningen UR Livestock Research en de adviesbureaus ETC en PPP Agro-Advies. De opzet van Proeftuin Veenweiden is analoog aan de Proeftuin Natura 2000 Overijssel. De bedoeling is dat boeren op hun bedrijven experimenteren met praktische maatregelen.

Lees het hele bericht op www.nieuweoogst.nu

Een betere benutting met huidige gebruiksnormen

Efficiëntere benutting mest door betere inschatting NLV en N-respons?

Door de strengere bemestingsgebruiksnormen wordt bodemkwaliteit nog belangrijker voor een melkveehouder is een eerste stap zich bewust te worden van de variatie in grasproductie op zijn percelen en de mogelijkheden om dit door middel van indicatoren te kunnen inschatten. Een tweede stap is het opstellen maatregelen om de bodemkwaliteit te verbeteren, leidend tot een verhoogde grasproductie en nutriëntenbenutting.

Lees het volledige artikel op <http://www.louisbolk.org/downloads/2719.pdf>

Eerste opbrengstmeter op grasmaaier

Melkveehouder Piet Jan Thibaudier meet dit voorjaar met zijn grasmaaier de opbrengst op zijn percelen.

Volgens de veehouder uit Lemmer is hij daarmee de eerste melkveehouder in Europa. Thibaudier kocht een Pasture Reader waarmee veehouders in Australië en Nieuw-Zeeland al langer gewend zijn de graslandopbrengst te meten. Hij installeerde de techniek op zijn maaier en heeft inmiddels het eerste gras al geoogst voor de zomerstalvoeding van zijn koeien.

Lees het volledige artikel op <http://veeteelt.nl/nieuws/eerste-opbrengstmeter-op-grasmaaier>